

Crezul (I)

Sărutul păcii, actul care exprimă unirea noastră în iubire prin îmbrăcarea în iubirea lui Hristos, este, în același timp, o mărturisire de credință în Sfânta Treime și o premisă a mărturisirii unității de credință prin rostirea Crezului. Numai uniți în iubire și mărturisind aceeași credință revelată ne arătăm a fi cu adevărat Biserica lui Hristos și putem aduce Sfânta Jertfă.

Credința este atât un dar al lui Dumnezeu cât și un răspuns al omului

Credința este întâlnirea omului cu Dumnezeu și cunoașterea Lui. Ea se naște în suflet prin primirea cuvântului lui Dumnezeu: *credința este din auzire, iar auzirea prin cuvântul lui Hristos* (Rom 10, 17). Sfânta Scriptură ne învață că credința este o lucrare a harului dumnezeiesc vindecător și mântuitor în om: *Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-rabdarea, bunătaea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția* (Gal. 5, 22). Credința este mântuitoare: *prin credință se va îndreptă omul* (Rom 3,28) *căci dreptul din credință va fi viu!* (Avacum 2, 4). Omul trebuie să se deschidă acestei lucrări a harului prin împlinirea poruncilor adică credința să fie *lucrătoare prin iubire* (Gal. 5, 6). Astfel ajungem ca *Hristos să Se sălășluiască, prin credință, în inimile noastre, înrădăcinați și întemeiați fiind în iubire* (Efes 3, 17).

Sfinții Părinți fac distincție între credința din auzire care ne aduce la Hristos și credința care constituie însăși viața Bisericii și a membrilor ei despre care Sfântul Pavel spune că face ca Hristos să se sălășluiască în inimile noastre. Sfântul Maxim Mărturisitorul o numește pe prima credință simplă sau din cele auzite iar pe cea de a doua, credință desăvârșită sau din cele văzute, unitatea și părtașia omului cu Dumnezeu. De la credința simplă la cea desăvârșită se ajunge prin primirea harului în Sfintele Taine ale Bisericii (în special Botezul, Mirungerea și Euharistia) și prin angajarea într-un efort ascetic care urmărește curățirea de patimi și dobândirea virtuților potrivit poruncilor dumnezeiești. Credinciosul intră astfel, în Biserică, într-o relație personală, în permanentă creștere, cu Persoanele Sfintei Treimi care revarsă darul duhovnicesc, inclusiv pe cel al credinței.

Credința este așadar atât un dar al lui Dumnezeu cât și un răspuns al omului. Acest răspuns constă în supunerea iubitoare față de adevărul întrupat în Hristos, revelat de El și mărturisit de Biserică. Supunerea iubitoare față de adevărul revelat presupune cunoașterea dogmelor Bisericii și efortul ascetic personal. Cunoașterea dogmelor este esențială deoarece orice abatere a cunoștinței noastre intelectuale de la dreapta înțelegere a Revelației se va răsfrânge inevitabil asupra manifestărilor duhului nostru. Cu alte cuvinte, o viață cu adevărat dreaptă este condiționată de adevăratele concepții despre Dumnezeu, despre Sfânta Treime.

Dar, după cum arată și Sfântul Isaac Sirul, nu ne putem opri la cunoașterea intelectuală a dogmelor deoarece aceasta ține de credința simplă sau din auzire. Noi suntem chemați ca, prin lucrarea poruncilor, să ajungem la credința desăvârșită, adevărul mărturisit prin credință transformându-se astfel în mântuire și viață.

Crezul, deși introdus mai târziu, s-a încadrat organic în rânduiala Liturghiei

Primirea credinței *din auzire* care constă în cunoașterea dogmelor și înaintarea spre credința desăvârșită, *din cele văzute*, se împlinește în Biserică. Mărturisirea credinței este o parte integrantă și indispensabilă a slujirii Bisericii. Slujbele în ansamblul lor sunt o mărturisire a credinței, învățând și comunicând adevărul mântuitor, ajutându-l pe fiecare mădular al Bisericii să participe la acest adevăr.

Sfânta Liturghie, Taina Tainelor, este în întregime o mărturisire de credință și o dăruire a credinței mântuitoare ca cunoaștere a lui Dumnezeu și întâlnire cu El, având ca moment culminant împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului, de aceea după împărtășire cântăm cu bucurie: *Am vazut Lumina cea adevărată, am primit Duhul cel ceresc; am aflat credința cea adevărată, nedespărțitei Treimi închinându-ne, că aceasta ne-a mântuit pre noi.*

Cu toate că mărturisirea credinței este un aspect definitiv al Sfintei Liturghii, practica rostirii Crezului, ca moment al mărturisirii comune a credinței, nu face parte din structura originală a Liturghiei, fiind introdusă la Antiohia la sfârșitul secolului al V-lea de patriarhul Petru Fullos iar la Constantinopol la începutul secolului al VI-lea de patriarhul Timotei (511-518). Cei doi patriarhi erau adepți ai ereziei monofizite și au introdus Crezul în Liturghie în încercarea de a-și demonstra fidelitatea față de credința Sfinților Părinți. Patriarhii ortodocși următori au păstrat practica rostirii Crezului deoarece acesta s-a încadrat organic în rânduiala Liturghiei, alăturându-se anaforei liturgice care până atunci reprezenta principala formă de exprimare a dogmelor.

Crezul a fost formulat la primele două sinoade ecumenice

Crezul desemnează, în sens general, o sinteză a învățăturilor de credință creștine fundamentale. Crezul se mai cheama și *simbol al credinței*. Termenul de simbol vine de la un cuvânt ce însemna parola în taberele militare. Deci pentru creștinii din vechime crezul sau simbolul de credință era o parola ce îi arată a fi adevărați creștini.

Deși în Noul Testament nu există un crez formulat ca atare, încă de la începutul Bisericii au circulat scurte formulări, amplificate ulterior, care exprimă conținutul credinței, ferindu-o de erezii. Aceste *crezuri* erau utilizate în legătură cu Botezul, atât pentru instruirea catehumenilor cât și pentru mărturisirea credinței de către aceștia în timpul slujbei.

În anul 325, la primul sinod ecumenic ținut la Niceea, pe baza crezurilor baptismale folosite în Siria, Palestina și Cezareea, Sfinții Părinți, însuflați de Duhul Sfânt, elaborează, ca răspuns la erezia lui Arie care contesta dumnezeirea Fiului, prima parte a Crezului rostit astăzi la Sfânta Liturghie. Sinodul al II-lea ecumenic, ținut la Constantinopol în anul 381, ca răspuns la erezia lui Macedonie care contesta dumnezeirea Sfântului Duh, completează Crezul de la Niceea cu învățatura despre Sfântul Duh, despre Biserică, Botez, învierea morților și viața veșnică. Fiind elaborat la sinoadele ecumenice de la Niceea și Constantinopol, acest Crez este cunoscut sub denumirea de *Crezul niceo-constantinopolitan* și este *crezul prin excelență al creștinismului* recunoscut la sinodul al IV-lea ecumenic de la Calcedon (451) ca expresie autentică a credinței Bisericii universale. Acesta este Crezul introdus în Liturghie la începutul secolului al VI-lea și păstrat până astăzi.

Rostirea Crezului este o expresie a unității de credință

Mărturisirea credinței prin rostirea Crezului este o expresie a unității de credință a mădularilor Bisericii prin mărturisirea aceluiasi adevăr mântuitor.

Credința creștină este cunoașterea și trăirea mântuirii ca restabilire a unității cu Dumnezeu și, întru El, cu ceilalți membri ai Bisericii și cu întreaga făptură, după chipul unității Sfintei Treimi. Este cunoașterea anticipată, în Biserică, a Împărăției lui Dumnezeu ca unitate de sus: *Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvântul lor, ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una, ca lumea să creadă ca Tu M-ai trimis. Și slava pe care Tu Mi-ai dat-o, le-am dat-o lor, ca să fie una, precum Noi una suntem* (Ioan 17, 20-22). Unitatea de sus este conținutul vieții dumnezeiești treimice. Credința înseamnă așadar părtășia la unitatea de sus cu Dumnezeu și semenii, iar

Biserica este tocmai împlinirea credinței, este acea unitate care primește, în care se intră și la care devii părtaș prin credință. De aceea credința nu poate fi individualistă. Nu poți avea credință mântuitoare în afara Bisericii. Credința se dobândește și se trăiește în Biserică, în comuniune cu ceilalți și exprimând unitatea cu ceilalți.

Sfânta Liturghie este Taina în care înaintăm spre împlinirea desăvârșită de către Duhul Sfânt a unității *de sus* a Bisericii prin aducerea Sfintei Jertfe și împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului: *Iar pe noi pe toți care ne împărtășim dintr-o pâine și dintr-un potir, să ne unești unul cu altul prin împărtășirea Aceluiași Sfânt Duh* (Anafora Sfântului Vasile cel Mare). O condiție esențială pentru ca Duhul Sfânt să ne unească în Biserică este mărturisirea aceleiași credințe revelate. Legatura organică între unitatea credinței și împlinirea Bisericii în Euharistie alcătuiește centrul vieții Bisericii. De aceea numai cei uniți în mărturisirea credinței ortodoxe se pot împărtăși la Sfânta Liturghie. Rostirea Crezului este dovada ortodoxiei credinței și a unității de credință, condiție pentru aducerea Sfintei Jertfe și împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului.

Rostirea Crezului este o reînnoire a făgăduinței făcute la Botez

Crezurile au fost utilizate încă de la începutul Bisericii pentru instruirea catehumenilor și mărturisirea credinței la Botez. Din secolul al IV-lea, după formularea lui la primele două sinoade ecumenice, folosirea Crezului niceo-constantinopolitan s-a impus în practica Bisericii menținându-se până astăzi. Astfel, fiecare creștin ortodox, la Botez, s-a lepădat de satana și s-a unit cu Hristos mărturisindu-și credința prin rostirea acestui Crez fie direct (dacă a fost botezat matur) fie indirect, prin intermediul nașului (dacă a fost botezat prunc).

La Sfânta Liturghie, rostirea Crezului înseamnă pentru toți credincioșii o reînnoire a făgăduinței făcute la Botez, o afirmare a calității de membru al Trupului lui Hristos, Biserica.

Rostirea Crezului este și o proclamare a credinței

Marea majoritate a creștinilor ortodocși de astăzi au fost botezați ca prunci, nașii mărturisind credința pentru ei. Din păcate puțini nași își înțeleg responsabilitatea pe care și-o asumă atunci când botează un prunc de a-l îndruma pe calea Bisericii, de a-l învăța credința. Ca urmare mulți ortodocși nu cunosc dogmele credinței noastre. Rostirea Crezului la Sfânta Liturghie este un prilej pentru aceștia de a învăța tainele credinței. Așadar rostirea Crezului este și o proclamare a credinței pentru cei „*necunoscători și neînvățați*”.

Rostind Crezul ne aratăm mulțumirea față de dragostea pe care Dumnezeu ne-a dovedit-o lucrând mântuirea noastră

Contemplând tainele mântuirii noastre exprimate de Crez nu putem decât să fim mulțumitori, ca anticipare a mulțumirii veșnice din veacul viitor. *Mărturisirea dumnezeiescului simbol al credinței*, scrie Sfântul Maxim Mărturisitorul, *arată mulțumirea tainică pentru rațiunile și modurile înțeleptei providențe dumnezeiești cu privire la noi, prin care ne-am mântuit, mulțumire care va avea loc în veacul viitor*. Răspunsul nostru la mântuirea dăruită nouă de Dumnezeu este credința. Rostind Crezul, ca expresie concentrată a credinței, ne aratăm mulțumirea față de dragostea pe care Dumnezeu ne-a dovedit-o lucrând mântuirea noastră. Ne pregătim astfel să ducem, în unitate de credință și iubire, mai departe mulțumirea noastră prin aducerea Sfintei Jertfe și rostirea anaforalei liturgice.